

ภาคผนวก ข

คู่มือประกอบการสอนและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- คู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา ของนิตยปริญาตรัชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยสงฆ์นครพนม
- ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา
- แบบบันทึกหลังการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณบุรี

คู่มือประกอบการสอน

วิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทาง
สังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา ของนิสิต
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยสงฆ์นครพนม

จัดทำโดย

นายฉัตรชัย หมื่นสุข

ตำแหน่ง อาจารย์สอน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจงการใช้คู่มือประกอบการสอน

1. วัตถุประสงค์ของคู่มือ

คู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา เนื้อหาในรายวิชาประกอบด้วย จำนวน 9 บท ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจิตวิทยาสำหรับครู พัฒนาการความรู้พื้นฐานและทฤษฎีพัฒนาการจิตวิทยาพัฒนาการพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครู (1) จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครู (2) จิตวิทยาการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียน จิตวิทยาการเรียนรู้ การแนะแนวและการให้คำปรึกษา ความแตกต่างของบุคคล นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 เล่มนี้ มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับ สาระมาตรฐานการเรียนรู้วิชาจิตวิทยาสำหรับครู ตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา พุทธศักราช 2556 เพื่อให้จัดการเรียนการสอนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังด้านการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเรียนรู้แบบตามหลักสังคมเชิงพุทธิปัญญา และคุณธรรมจริยธรรมตามหลักไตรสิกขา

2. วิธีการใช้คู่มือ

ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเสริมสร้างการมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งใช้เวลาในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 48 ชั่วโมง มีวิธีการใช้ดังนี้

2.1 ศึกษาทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของคู่มือ คำแนะนำการใช้คู่มืออย่างละเอียด

2.2 ศึกษาขั้นตอนการสอนด้วยคู่มือจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา

2.3 ศึกษาคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา ซึ่งมีจำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้

2.4 ศึกษาใบความรู้ ใบกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลความรู้เพิ่มเติมและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

3. คำชี้แจงสำหรับครู ครูผู้สอนต้องปฏิบัติ ดังนี้

- 3.1 ศึกษารายละเอียดคู่มือการใช้เล่มนี้และปฏิบัติตามขั้นตอนให้ถูกต้อง
- 3.2 ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยย่อยให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดการประเมินผล
- 3.3 ศึกษาวิธีการและขั้นตอนในการใช้สื่อประกอบการสอนที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยย่อย ที่จะต้องใช้และจัดเตรียมให้พร้อม
- 3.4 ครูต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครบหน่วยการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในแผนการจัดการจัดการเรียนรู้
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างการมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 นี้ครูผู้สอนจะต้องดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพตามกระบวนการวิจัยมาแล้ว ดังนี้
 - 3.5.1 แบบทดสอบวัดการมีสติแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด เลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ
 - 3.5.2 แบบสอบถามวัดความมีเหตุผล เป็นแบบทดสอบวัดความมีเหตุผลแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ
 - 3.5.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ
 - 3.5.4 แบบทดสอบแรงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ
- 3.6 ครูอธิบายวิธีการเรียน ให้เข้าใจและสร้างข้อตกลงร่วมกัน เพื่อความราบรื่นของการแผนการจัดการเรียนรู้

4. บทบาทของครู

บทบาทของครูในชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเสริมสร้างการมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาจิตวิทยาสำหรับครู ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 มีดังนี้

4.1 หน้าที่ครูในชั้นเรียนคือ กำกับ ดูแลและกิจกรรมในชั้นเรียน หมายถึง การกระตุ้นให้นิสิตมีสติ คิดอย่างมีเหตุผล นำเสนอความคิดเห็น และแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ควบคุมเวลาให้ได้ตามแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ โดยครูทำตัวให้ เป็นผู้เอื้อต่อการเรียนรู้ จะมีผลทำให้เกิดการควบคุมตามที่ต้องการได้

4.2 ครูต้องจัดให้กระบวนการเรียนรู้ผ่านขั้นตอนของการเรียนรู้ที่ละชั้น โดยไม่เรียนลัด และทุกขั้นตอนได้ดำเนินไปตามลำดับที่ถูกต้อง

4.3 ครูต้องช่วยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม ครูต้องส่งเสริมให้นิสิตมีการ อภิปรายแลกเปลี่ยนกันและกัน โดยครูไม่ทำตัวเป็นศูนย์กลางของการอภิปราย เช่น เมื่อ นิสิตตั้งคำถามกับครู ครูควรหันไปหานักศึกษาคนอื่นว่า ใครมีความเห็นเรื่องนี้อย่างไรบ้าง

4.4 ครูต้องดูแลความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของนิสิตทุกคน ต้อง พยายามทำให้นิสิตคิดและรู้จักตนเองว่ากำลังเรียนอยู่ในระดับใด รวมทั้งยอมรับในจุดอ่อน ของตนเอง เพื่อที่จะวางแผนร่วมกับครูและเพื่อนในการแก้ไขจุดอ่อนนั้น อย่าละเลยหรือ ทอดทิ้งนิสิตที่เรียนอ่อน ต้องพยายามทำให้นิสิตคนนั้นตอบคำถามบ่อยๆ เพราะการเรียนรู้ ความรู้ใหม่จะต้องอาศัยความรู้เก่า เป็นบันไดก้าวขึ้นไปทีละขั้น

4.5 ต้องปรับเปลี่ยนสภาพการเรียนการสอนไม่ให้นิสิตเกิดการเบื่อหน่าย

5. บทบาทของนิสิต

บทบาทของนิสิต จะเป็นทั้งผู้รับฟัง ผู้คิดวิเคราะห์ แยกแยะและสังเคราะห์ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ตนเอง ตลอดจนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการ เรียนการสอนซึ่งบทบาทของนิสิตสรุปได้ดังนี้

5.1 นิสิตต้องเป็นผู้มีความรู้มีความรับผิดชอบสูง เพราะความสำเร็จหรือ ล้มเหลวจะขึ้นอยู่กับการทำงานของตนเอง

5.2 นิสิตต้องไม่นิ่งเฉย จะต้องให้การร่วมมือในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของครูเพื่อสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สร้างเกณฑ์ ของห้องเรียนเพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องร่วมมือกันสร้างจุดประสงค์การ เรียนรู้ ค้นคว้าเพิ่มเติม ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ตรงต่อเวลา สามารถประเมิน ตนเองได้ ตลอดจนพร้อมที่จะรับคำติชมอย่างเปิดเผย

5.3 ต้องเป็นผู้ที่กล้าพูดในสิ่งที่ตนคิด กล้าแสดงความคิดเห็น และ ยอมรับในสิ่งที่ตนไม่รู้หรือเข้าใจผิด การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทำให้นิสิตมี พฤติกรรมดังกล่าวสำคัญมาก เนื่องจากนิสิตมักพึงใจว่าถ้าไม่รู้หรือไม่แน่ใจจะเงียบไว้ก่อน

เพราะถ้าแสดงออกหรือตอบผิดจะถูกมองว่าเป็นคนเรียนไม่เก่ง และอาจถูกหาว่าโง่ ดังนั้นครูและนิสิตทุกคนจะต้องร่วมกันสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ โดยครูเองควรเป็นตัวอย่างในการที่ไม่รู้อะไรก็ต้องบอกตรงๆ ว่าไม่รู้และก็จะเรียนไปพร้อมๆ กันกับนิสิตเพราะไม่มีใครในโลกที่จะรู้ทุกอย่าง การที่รู้จักตนเองว่าไม่รู้อะไรจะเป็นสิ่งเร้าให้เกิดการเรียนรู้ และเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้

5.4 นิสิตทุกคนต้องร่วมกันตัดสินใจ สร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกันถ้าไม่มีการตกลงกันนิสิตจะไปคนละทิศละทาง ทั้งนี้ครูต้องคอยเป็นผู้ช่วยเหลือ

5.5 ปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจ และเต็มความสามารถ

5.6 ต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย เมื่อหมดชั่วโมงเรียนทุกคนต้องช่วยกันเก็บสื่อการสอนให้เรียบร้อย

6. การดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

6.1 ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน แบบทดสอบวัดการมีสติ และแบบทดสอบเป็นแบบสอบถามวัดความมีเหตุผลของคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาร่วมกับหลักไตรสิกขา เพื่อวัดความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน

6.2 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างการมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ตามลำดับโดยเริ่มจากแผนการจัดการเรียนในบทที่ 1 ถึงแผนการจัดการเรียนรู้บทที่ 9 โดยให้นิสิตศึกษาใบความรู้ แล้วทำใบกิจกรรม ระหว่างการทำกิจกรรมให้ใช้แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมนิสิตระหว่างการทำกิจกรรมทุกแผนการจัดการเรียนรู้

6.3 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างการมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ครบทั้ง 9 แผน ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดการมีสติ แบบทดสอบวัดความมีเหตุผล และแบบทดสอบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แล้วบันทึกคะแนนหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียน

7. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

- 7.1 มาตรฐานการเรียนรู้
- 7.2 สาระสำคัญการเรียนรู้
- 7.3 จุดประสงค์การเรียนรู้
- 7.4 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 7.5 กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำหลักไตรสิกขาบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้พุทธิปัญญา
- 7.6 สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน
- 7.7 การวัดและการประเมินผล
- 7.8 กิจกรรมเสนอแนะ
- 7.9 บันทึกผลหลังการสอน
- 7.10 ชื่อผู้สอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

กำหนดสอน

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง
1 หลักธรรมในการดำรงชีวิต (สติ คีล สมาธิ)	<ul style="list-style-type: none"> - หลักธรรมในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง - วินัยขั้นพื้นฐานการรักษาศีล 5 - หลักการใช้สติในการดำเนินชีวิต - การดำรงชีวิตตามหลักคุณธรรมหลักการ รู้จักประมาณตน ใช้หลักเหตุผลด้วยการมี สติและสมาธิ 	3
2 การบริหารจิตและการเจริญ ปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> - การฝึกจิตให้มีสมาธิในชีวิตประจำวัน - หลักเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ - วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม โดยวิธีการ การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือ การเลียนแบบ 	3
3 บทที่ 1 ความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับจิตวิทยา	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของจิต - ความสำคัญของจิตวิทยา - ประวัติความเป็นมาของจิตวิทยา - กลุ่มต่างๆ ของจิตวิทยา 	3
5-6 บทที่ 3 ทฤษฎีพัฒนาการ ทางบุคลิกภาพและ จริยธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของพัฒนาการทางบุคลิกภาพ - ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ - โครงสร้างบุคลิกภาพ - ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด - ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม 	3
7-8 บทที่ 4 จิตวิทยาการศึกษา : จิตวิทยากับครู (1)	<ul style="list-style-type: none"> - บุคลิกภาพของความเป็นครู - หลักการสอน - การออกแบบการสอน - ทฤษฎีการสอน - กิจกรรมการเรียนการสอน 	3

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง
<p>9-10</p> <p>บทที่ 5 จิตวิทยาการศึกษา : จิตวิทยากับครู (2)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน - จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน - หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน - รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน - ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน - การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการต่างๆ 	3
<p>11-12</p> <p>บทที่ 6 จิตวิทยาการศึกษา : จิตวิทยากับสภาพแวดล้อมทางการเรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของสภาพแวดล้อมทางการเรียน - อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางการเรียน - การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน - การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน - การบริหารห้องเรียน 	3
<p>13-14</p> <p>บทที่ 7 จิตวิทยาการเรียนรู้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของการเรียนรู้ - ธรรมชาติของการเรียนรู้ - กระบวนการเรียนรู้ - การเรียนรู้และพฤติกรรมตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา 	3
<p>15</p> <p>บทที่ 8 การแนะแนวและการให้คำปรึกษา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของการแนะแนว - ปรัชญา หลักการและจุดมุ่งหมายของการแนะแนว - ประเภทและขอบข่ายของการแนะแนว 	3

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง
<p>16</p> <p>บทที่ 9 ความแตกต่าง ของบุคคล ทัศนะของนักจิตวิทยา เกี่ยวกับความแตกต่างของ บุคคล</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางเซอวน์ ปัญญา - ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางความคิด สร้างสรรค์ความแตกต่างระหว่างบุคคลทาง ลีลาการรู้คิด - ความแตกต่างระหว่างบุคคลเกี่ยวกับลีลา การเรียนรู้วิชาการเด็กพิเศษ 	3
รวม		48

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1
บทที่ 1 เรื่อง กระบวนการสอนตามหลักไตรสิกขา เวลา 3 ชั่วโมง
ใช้สอนวันที่.....เดือน..... พ.ศ. โดย นายฉัตรชัย หมั่นสุข

1. มาตรฐานการเรียนรู้.

- 1.1 มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม
- 1.2 รู้และเข้าใจ ตระหนักละปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีตามหลักไตรสิกขา
อันประกอบ ด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา

2. สาระสำคัญการเรียนรู้

ไตร แปลว่า สาม สิกขา แปลว่า การศึกษา หมายความว่าไตรสิกขา คือ ปฏิบัติที่ใช้ฝึกฝน กาย วาจา และใจ ให้พัฒนายิ่งขึ้น มีอยู่ 3 ประการ ด้วยกัน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา หรือ อธิศีลสิกขา อธิสมาธิสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ซึ่งมีอธิบายดังนี้

2.1 ศีล คือ การฝึกอบรมกาย และวาจา ให้เรียบร้อย ฝึกตนให้อยู่ในระเบียบวินัย โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เรียนรู้จากกาย และวาจา ที่กระทบกับผู้อื่น หรือ โลกภายนอก

2.2 สมาธิ คือ การฝึกจิตใจให้มีความสงบ มุ่งมั่นในการทำสมาธิ โดยเรียนรู้จากจิต หรือ จากการคิดพิจารณา หรือการเรียนรู้จากภายใน

2.3 ปัญญา คือ การฝึกอบรมตนให้มีปัญญา หรือ ความรู้ความเข้าใจ หมั่นแสวงหาความรู้อยู่เสมอ จากการใช้ปัญญาพิจารณารู้อัจฉ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ทักษะ / กระบวนการ / สมรรถนะสำคัญของ ผู้เรียน

- 3.1 นิสิตสามารถอธิบายความหมายของไตรสิกขาได้
- 3.2 นิสิตสามารถอธิบายความหมายของไตรสิกขา แต่ละข้อได้
- 3.3 นิสิตสามารถบอกการกระทำในแต่ละขั้นตอนของไตรสิกขา รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนา ที่ตนนับถือ มีศรัทธา ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขวินัยขั้นพื้นฐาน เช่น การมีศีล 5 และความซื่อสัตย์ ความตรงต่อเวลา และความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง

4. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- 4.1 เมื่อศึกษาแล้ว สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ควบคู่กับการสอน
- 4.2 มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่
- 4.3 สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน
- 4.4 เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การนำหลักไตรสิกขาบูรณาการร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้สังคมเชิงพุทธิปัญญา ซึ่งมี 3 ขั้นตอนประกอบด้วย

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ให้นิสิตทุกรูป/คน สวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยและทำสมาธิก่อนเรียน
2. อาจารย์ทักทายนิสิต แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นิสิตทราบว่าจะมีการเรียนรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาสำหรับครูทั้ง 9 บท ว่ามีเรื่องอะไรบ้าง
3. อาจารย์และนิสิตทบทวนเรื่อง การเรียนรู้ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญาร่วมกับหลักไตรสิกขา

2. ขั้นสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นศีล

- สอนให้นิสิตมีความรู้เรื่องศีล (จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1) ประโยชน์ของศีลและวิธีการฝึกปฏิบัติสำหรับผู้ฝึกอบรมความประพฤติของผู้ที่มีศีลโดยให้นิสิตนั้นได้เรียนรู้จากกรณีตัวอย่างจากการได้พบเห็นหรือได้ดูจากสื่อการสอนหลังจากนั้นอาจารย์สอนจะตั้งคำถามให้นิสิตได้คิดตามเกี่ยวกับการมีศีล 5 และให้นิสิตเขียนบันทึกประเมินตนเองว่า ศีลของตนเองครบหรือต่างพร้อมไปก็ข้อ ต่อไปจะปรับปรุงตนเองให้เจริญในศีลข้อใดบ้าง ให้นิสิตประเมินตนเองทุกครั้งที่เข้าเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นสมาธิ

- ให้นิสิตศึกษาเรื่อง จิต อบรมจิตของตนให้เกิดสมาธิ ให้นิสิตนั้นมีความรู้เรื่องสมาธิ ประโยชน์ของสมาธิ วิธีการฝึกสมาธิ หลักจากการฝึกปฏิบัติแล้วเกิดผลอย่างไรกับตัวเองโดยให้นิสิตนำเสนอตัวอย่างวิธีการฝึกสมาธิ ยึดแบบวิธีปฏิบัติ อานาปานสติ อยู่ด้วยสติ 4 อิริยาบถคือ ยืน,เดิน,นั่ง,นอน โดนเน้นให้นิสิตฝึกจิต ให้เอาใจใส่และฝึกการจดจำวิธีการเจริญฝึกสมาธิจากตัวแบบ โดยให้นิสิตทุกรูป/คน ฝึกปฏิบัติสมาธิตามจากการได้ดูจากสื่อ VDO ประกอบ

ขั้นที่ 3 ขั้นปัญญา

- สอนให้นิสิตมีความรู้เรื่องปัญญา คือความรอบรู้ ประโยชน์ของปัญญาและวิธีการฝึกให้นิสิตมีสติเพื่อให้เกิดปัญญาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยให้นิสิต นำเสนอตัวอย่างวิธีฝึกการเจริญปัญญา โดยยึดแบบการบริหารจิตเจริญปัญญา อยู่ด้วยอาการรู้เท่าทันในการใช้อายตนะทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ในการเรียนรู้ในเวลาเกิดกระทบกับอายตนะภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ เป็นการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยให้นิสิตสังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบที่ได้พบเห็นในชีวิตประจำวัน ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงๆ คือ ตัวแบบบุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรงและตัวแบบที่เป็นแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยู โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ขั้นศีล สมาธิ ปัญญา บุรณาการร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ผู้วิจัยได้บูรณาการกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา สรุปเป็นกิจกรรมการสอนเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นศีลบูรณาการร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา การแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่างและประเมินพฤติกรรมของตนเอง คือ การศึกษาในข้อปฏิบัติ ในขั้นศีล มีความประพฤติดีทางกาย ทางวาจา กิริยามารยาทให้เรียบร้อยเพื่อความปกติสุข ปราศจากโทษขั้นต้นๆ ที่เป็นไปทางกาย ทางวาจา ทั้งที่เกี่ยวกับสังคม หรือส่วนตัว ในขั้นนี้เป็นขั้นเตรียมเบื้องต้นก่อนเข้าสู่บทเรียน เพื่อให้นิสิตจิตใจเป็นปกติ อานิสงส์ของศีลมีหลายอย่างด้วยกัน แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือเป็นไปเพื่อให้เกิดสมาธิ

3.2 ขั้นสมาธิบูรณาการร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา การเอาใจใส่และจดจำ คือ การที่นิสิตสามารถควบคุมจิตหรือใช้จิตของตนเองให้ทำหน้าที่ให้เป็นประโยชน์ถึงที่สุด ในขั้นสมาธิมีความประพฤติดีทางจิต คือ ไม่มีความคิดผิด ไม่เศร้าหมองไม่มีความฟุ้งซ่าน และอยู่ในสภาพที่สามารถจะปฏิบัติหน้าที่ในเวลาเรียนอย่างนี้เรียกว่าสมาธิ

3.3 ขั้นปัญญาบูรณาการร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา การจูงใจและการรับรู้ความสามารถของตนเอง คือ การฝึกอบรมจิตหรือยกระดับจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่น สมาธิอย่างสูงการปราศจากกามคุณและอกุศลธรรมทั้งหลาย เพื่อบรรลุปฐมฌาน มีความเมตตากรุณา มีไมตรี เห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สุภาพ อ่อนโยน เคารพ ซื่อสัตย์ กตัญญู ซึ่งทั้ง 3 ขั้นนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผ่านกระบวนการเรียนรู้ตาม

เนื้อหาวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ควบคู่กับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของ Bandura เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่มุ่งพัฒนาให้นิสิตนั้นมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้และบันทึกผลการปฏิบัติ

- ให้นิสิตทุกรูป/คน ร่วมกันพิจารณา จุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจ แนวทางในการรักษาศีล 5 ในการนำไปปฏิบัติ ประพฤติตนให้เป็นผู้มีศีล มีสมาธิและมีปัญญา นำความรู้จากรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครูและทักษะการคิดมีเหตุผลเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสังคม ในชีวิตประจำวันให้ดีขึ้น

- อาจารย์ให้การบ้านนิสิตนำศีล 5 ไปประพฤติปฏิบัติตนอยู่ที่บ้าน และให้นิสิตที่เป็นฆราวาสฝึกสมาธิที่บ้านก่อนนอนแล้วแต่นิสิตจะตั้งเวลาในนั่งสมาธิและให้นิสิตทุกรูป/คนฝึกคิดเชิงเหตุผล แล้วเขียนบันทึกผลของการปฏิบัติพร้อมทั้งประเมินตนเองว่ามี การพัฒนาตนด้านศีล สมาธิ ปัญญา มากน้อยเพียงใด อาจารย์ให้นิสิตส่งแบบบันทึกผลการ ประเมินในอาทิตย์หน้า

สรุป

สรุปองค์ความรู้ที่ได้ในเนื้อหาวิชาจิตวิทยาสำหรับครู และทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา อาจารย์และนิสิตช่วยกันสรุปเป็นมโนทัศน์ กระบวนการคิดจากกิจกรรมชั้นสอน ให้นิสิตบันทึกข้อสรุป ในเรื่องที่ได้เรียนมา เพื่อให้นิสิต คิดดี มีปัญญา มีประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

6. สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

- หนังสือเรียน และเอกสารประกอบการ
- ใบกิจกรรมบทที่ 1 ถึง บทที่ 9
- ใบงาน เรื่องหลักไตรสิกขา และเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา
- ใบความรู้
- แบบฝึกหัด
- แบบทดสอบย่อย

7. การวัดและการประเมินผล

1. วิธีการวัดและประเมินผล

- สังเกตพฤติกรรมของนิสิตในการเข้าเรียน

- ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- ประเมินการนำเสนอผลงาน
- สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- ตรวจสอบแบบฝึกหัด
- ตรวจสอบทดสอบย่อยท้ายบทเรียน
- ใ้งานเรื่องหลักไตรสิกขาและการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา
- ใ้ความรู้เรื่องไตรสิกขาและการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา

2. เครื่องมือ

- แบบบันทึกสังเกตการจัดการเรียนรู้
- แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- แบบประเมินการนำเสนอผลงาน
- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- แบบประเมินผลการทำงานใ้ความรู้ แบบฝึกหัดใ้งาน
- แบบบันทึกคะแนนทดสอบย่อยท้ายแผนวัดการมีสติ ความมีเหตุผล

และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. เกณฑ์การประเมิน

- สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
- สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
- สังเกตการนำเสนอผลงาน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
- การตรวจผลงาน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

8. ข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์ผู้สอน

1. แต่ละเรื่องในแผนการจัดการเรียนรู้ ให้อาจารย์ได้ศึกษาให้เข้าใจก่อน อาจารย์ผู้สอนจะศึกษาจากหนังสืออื่นๆ ได้
2. อาจารย์ผู้สอนต้องเตรียมสื่อและอุปกรณ์ไว้ให้พร้อมก่อนสอนเสมอ
3. ใ้งาน ใ้กิจกรรม อาจารย์สอนสามารถปรับได้ตามความเหมาะสม
4. ที่สำคัญที่สุด อาจารย์สอนควรปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ ต้องการให้เกิดกับนิสิตสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อันเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

9. บันทึกผลหลังการสอน

- 9.1 ผลการสอน
- 9.2 ปัญหาอุปสรรค
- 9.3 แนวทางแก้ไข
- 9.4 ข้อเสนอแนะ

บันทึกผลหลังการสอน

ผลการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

ปัญหา / อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

การแก้ไข / ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้บันทึก

(นายฉัตรชัย หมื่นสุข)

...../...../.....

เอกสารประกอบการสอน

กรณีศึกษา : ดร.อภิวัฒน์ วัฒนางกูร เมื่อชีวิตขาดธรรมะ

ที่เมืองไทยเมื่อหลายปีที่แล้วมีข่าวเกรียวกราวมากคือมีดาราคณหนึ่งซึ่งมีชื่อดังมากเป็นคนดำเนินรายการ คนคั่นคน ดร. อภิวัฒน์ วัฒนางกูร เรียนที่อเมริกาเป็นคนเพอร์เฟกชันนิส ทำงานทุกอย่างต้องดูดีที่สุดในแม้อะไรทั้งข้างล่างข้างบน ล้างเสร็จแล้วต้องเอามาดมดูว่าสะอาดจริงไหม กลับไปเมืองไทยก็ไปเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย เวลาไปเสนองานอะไรต่างๆ เขียนไว้สามแผน แผนที่หนึ่งลูกค้าไม่ซื้อก็เสนอแผนที่สอง แผนที่สองลูกค้าไม่ซื้อก็เสนอแผนที่สาม ใครไปดีผลงานกับ ดร. อภิวัฒน์ก็จะติดทุกราย มีบ้าน มีรถ มีลูก มีภรรยา มีธุรกิจ มีชื่อเสียง

เขาทำงานแบบไม่ได้พักเลย จึงพาครอบครัวไปพักผ่อนที่ปากช่อง วันหนึ่งเขาตื่นนอนในตอนกลางวันล้มพับลงไป ภรรยาพาเข้าโรงพยาบาลตรวจพบมะเร็งรังไข่พบป๊อปเป็นระยะสุดท้ายเลยจริงๆ ภรรยาเคยเตือนให้ไปตรวจ แต่ก็ไม่มีเวลา กว่าจะตรวจพบก็แก้ไม่ได้เสียแล้ว เขานอนป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลแล้วก็สารภาพให้รายการคนคั่นคนบันทึกชีวิตก่อนจะเสียชีวิต เขาไปนอนให้พ่อแม่เข็ดเนื้อเข็ดตัว เขาบอกว่าสังเวชตัวเองมาก แทนที่ลูกจะได้ดูแลพ่อแม่ กลับเป็นว่าพ่อแม่ต้องมาดูแลลูก

ก่อนจะเสียชีวิตเขาให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์คมชัดลึกว่า พ่อผมเคยบอกว่า เกิดเป็นคนต้องได้ปริญญาสองใบ

1. ปริญญาใบที่หนึ่ง “ปริญญาวิชาชีพ” เราจะต้องทำมาหากินเป็นกินอ้วนนอนอุ่น พุด่างๆ ล้วงไปในกระเป๋าแล้วมีเงินใช้ อยากรจะนอนมีบ้านเป็นของตัวเองแค่นี้คือปริญญาวิชาชีพ

2. ปริญญาใบที่สอง “ปริญญาวิชาชีวิต” ที่พ่อบอกไว้ฉัน เขาบอกว่าผมสอบตกโดยสิ้นเชิงผมเป็นดอกเตอร์จากอเมริกาได้ปริญญาวิชาชีพแต่ปริญญาวิชาชีวิตสอบตกเพราะอะไร เพราะทำงานจนป่วยตาย ก่อนที่จะเสียชีวิตเขาได้สารภาพว่า ผมได้เตรียมทุกอย่างบ้าน รถ มอบให้กับลูกและภรรยา แต่ในวันที่ผมมีทุกอย่างทุกอย่าง ผมกลับล้มมอบหนึ่งอย่างให้กับลูกและภรรยา สิ่งนั้นคือสิ่งที่ผมลืมและทำให้ผมล้มเจ็บใหญ่ครั้งนี้ สิ่งที่ว่านี้คือผมลืมมอบตัวเองเป็นของขวัญให้กับลูกและเมีย เพราะทำงานหนักจนกระทั่งป่วยตาย

นี่คือปริญญาวิชาชีวิต ธรรมะเราจะต้องมีถ้าเราไม่มีธรรมะเราจะกลายเป็นหุ่นยนต์เท่านั้นเองที่ทำงานแทบล้มประดาตายแล้วสุขภาพไม่ดี ดังนั้นเมื่อเราทุกคนทำงานแล้วอย่าลืมซัพพอร์ตสุขภาพของตัวเอง ในแต่ละวันควรจะมีเวลาให้ดูแลตัวเอง ดูจิต ดูใจ

ตัวเอง ว่าเราเอ๊ะมันทุกข์ มันทุกข์มากเกินไปรีเปลา่ แบกเรื่องโน้นเรื่องนี้เกินไปหรือเปล่า พยายามลดลงในแต่ละวันๆ เพื่อที่ว่าอะไร เพื่อที่ว่าเราจะได้ปริญญาสองใบในชีวิตหนึ่ง ปริญญาวิชาชีพ เราทำมาหากินจนประสบความสำเร็จร่ำรวยมั่งคั่งมีเงินมีทองใช้มีบ้านอยู่ แต่ต้องไม่ลืมปริญญาใบที่สองคือวิชาธรรมะสำหรับจะดูแลชีวิตให้ดำเนินอยู่ในทางสายกลางไม่ทุกข์เกินไป ไม่เดือนร้อนเกินไปทำอะไรให้พอดีพอดีอยู่ดีมีสุข อยากเที่ยวให้ได้เที่ยว อยากพักให้ได้พัก อยากทำบุญให้ได้ทำบุญ ลูกหลานมาหากก็ได้มีเวลากับลูกกับหลานบ้าง อย่างวิ่งไปจนซ่ายสุด ขวาสุดและมารู้สึกตัวอีกทำจนล้มเจ็บใหญ่ไม่ดีเพราะอะไร เพราะว่าสิ่งสูงค่าที่สุดในชีวิตของเรา

เคยมีคนไปทูลถามพระพุทธเจ้า ว่าอะไรคือสิ่งสูงค่าที่สุดบางคนก็ตอบเงิน บางคนก็ตอบเพชรบางคนก็ตอบทองบางคนก็ตอบอำนาจบางคนก็ตอบราชบัลลังก์ พระพุทธเจ้าบอกไม่ใช่ สิ่งสูงค่าที่สุดในชีวิตของพวกเขาเธอคือสุขภาพและชีวิตสุขภาพก็คือ การที่เราไม่เจ็บไข้ได้ป่วยคนที่สุขภาพดีมีน้ำธรรมดาก็อร่อยนะ

ที่มา : “ดร.อภิวัฒน์ วัฒนางกูร เมื่อชีวิตขาดธรรมะ”. [2555]. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

Board.palungjit.com > พุทธศาสนา – ธรรมะ สืบค้น 15 สิงหาคม 2555.

ใบความรู้ที่ 1

เรื่อง หลักไตรสิกขา

คำชี้แจง ให้นิสิตอ่านข้อความต่อไปนี้ (ในใจ) ให้เข้าใจ

ไตร แปลว่า สาม สิกขา แปลว่า การศึกษา หมายความว่าไตรสิกขาก็คือ ข้อปฏิบัติที่ใช้ฝึกฝน กาย วาจา และใจ ให้พัฒนายิ่งขึ้น มีอยู่ 3 ประการ ด้วยกัน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา หรือ อธิศีลสิกขา อธิสมาธิสิกขา และ อธิปัญญาสิกขา ซึ่งมีอธิบายดังนี้

1. ศีล คือ การฝึกอบรมกาย และวาจา ให้เรียบร้อย ฝึกตนให้อยู่ในระเบียบวินัย โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จากประสาธัมมผัสทั้ง 5 เรียนรู้จากกาย และวาจาที่กระทบกับผู้อื่น หรือโลกภายนอก

2. สมาธิ คือ การฝึกอบรมจิตใจให้มีความสงบ มุ่งมั่นในการทำความดี โดยเรียนรู้จากจิต หรือ จากการคิดพิจารณา หรือการเรียนรู้จากโลกภายใน

3. ปัญญา คือ การฝึกอบรมตนให้มีปัญญา หรือความรู้ความเข้าใจ หมั่นแสวงหาความรู้เสมอ จากการใช้ปัญญาพิจารณาจนรู้แจ้ง

ศีล คือ ข้อ ปฏิบัติเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงามของประชาชนทั่วไป ได้แก่ ศีล 5 ซึ่งเป็นเครื่องหมายหรือบรรทัดฐานที่ประกันความปลอดภัยของบุคคลในสังคม รวมทั้ง นิสิตนักศึกษา นักเรียน ประชาชนคนทั่วไปศาสนาที่ตนนับถือ ซึ่งให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติดังนี้

ผู้ที่รักษาศีลข้อที่ 1 ได้ ก็จะทำให้ความปลอดภัยแก่ชีวิตผู้อื่น

ผู้ที่รักษาศีลข้อที่ 2 ได้ ก็จะทำให้เกิดความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินผู้อื่น

ผู้ที่รักษาศีลข้อที่ 3 ได้ ภัยที่เกิดจากการแย่งชิงคู่ครองของกันและกันก็จะไม่มี การฆ่ากันตายเพราะแย่งสามีภรรยาาก็ไม่มี สังคมจะอยู่ด้วยความสุข

ผู้ที่รักษาศีลข้อที่ 4 ได้ ให้งดเว้นจากมูสา คือพุดปด ก็จะไม่ภัย จากการพุด ก็จะไม่มีความเดือดร้อน แก่ตนเองและผู้อื่น

ผู้ที่รักษาศีลข้อที่ 5 ได้ คนขาดสติ มีนเมา หรือประมาทในการขับรถก็ไม่มี และปัญหา สุขภาพเสื่อมเพราะพิษสุราเรื้อรังก็ไม่มี ครอบครัวก็อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สมาธิ หมายถึง ความตั้งมั่นแห่งจิต หรือการสำรวมจิตใจให้แน่วแน่ การมีจิตเพ่งเล็งแน่วแน่ อยู่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ

ปัญญา หมายถึง ความรู้ทั่ว ความเข้าใจที่ชัดเจน

เพราะฉะนั้น ไตรสิกขา จึงนับว่าเป็นหลักการศึกษารเรียนรู้ที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา ผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนในไตรสิกขาได้ครบถ้วน ก็จะมีพื้นฐานของศีลดีตามภาวะของตน คือ ถ้าเป็นฆราวาส ก็รักษาศีล 5 ได้ เป็นอุบาสก-อุบาสิกา ก็รักษาศีล 8 ได้ เป็นสามเณรก็รักษาศีล 10 ได้ เป็นพระภิกษุก็รักษาศีล 227 ได้ และเมื่อสามารถรักษาศีลของตนให้บริสุทธิ์ได้แล้วก็เป็นพื้นฐานอย่างดีเยี่ยมที่จะทำให้การปฏิบัติเพื่อให้เกิดสมาธิได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ต่อเมื่อสามารถทำให้จิตของตนเกิดเป็นสมาธิได้แล้วก็จะสามารถใช้จิตในการคิด หรือพิจารณา องค์ความรู้ หรือสิ่งที่ตนยังไม่เข้าใจ หรือแม้แต่สิ่งที่ตนเข้าใจแล้ว ให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ ยิ่งขึ้นไปอีก อิกนัยของหลักไตรสิกขาก็คือการศึกษาเรียนรู้ให้รู้จักผิชอบ ชั่วดี และสามารถปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของตนเองในการดำเนินชีวิตให้เป็นไปในทางที่ดี ถูกต้องที่สุด ซึ่งมีชื่อเรียกว่า **ไตรสิกขา** ดังนั้นไตรสิกขา คือ ปัญญา ศีล สมาธิ จึงเป็นชื่อย่อของมรรคมีองค์ ๘ นั่นเอง ดังภาพประกอบ

แบบบันทึก เรื่อง ไตรสิกขา

คำชี้แจง ให้นิสิตเขียนการกระทำที่เป็นลักษณะของไตรสิกขา

ศีล	สมาธิ	ปัญญา
1. ศีลสิกขา คือ การศึกษาให้เข้าใจ ถ่องแท้ในการที่จะรักษา กาย วาจาและใจให้บริสุทธิ์ หรือเป็น ปกติ	1. สมาธิสิกขา คือ การรักษาจิตใจ ตั้งมั่นและมั่นคงในการรักษากาย วาจา และใจของตนให้บริสุทธิ์ หรือเป็นปกติ	1. ปัญญาสิกขา คือ การใช้ปัญญา พิจารณาให้เห็นแจ้งในประโยชน์ ของการรักษากาย วาจา และใจให้ บริสุทธิ์หรือเป็นปกติ
2. ศีลสิกขาข้อที่ 1 คือห้ามฆ่าสัตว์ คือ การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ รวมทั้งมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน	2. สมาธิสิกขา คือ การรักษาจิตใจ ของตนให้ตั้งมั่นในการที่จะละเว้น การฆ่าสัตว์รวมทั้งมนุษย์	2. ปัญญาสิกขา คือ การพิจารณาให้ เข้าใจว่าสัตว์ทุกตัวก็รักชีวิต เหมือนเรา จึงไม่ควรที่จะไปฆ่า หรือทำร้ายให้เขาบาดเจ็บหรือทำ ให้ชีวิตเขาตกลงไป
3. ศีลสิกขาข้อที่ 2 ห้ามลักทรัพย์ คือการงดเว้นจากการถือเอา สิ่งของใดๆ ก็ตามที่เจ้าของเขาไม่ได้ ให้มาเป็นของตน	3. สมาธิสิกขา คือ การรักษาจิตใจ แน่วแน่ที่จะไม่ลัก หรือถือเอา สิ่งของๆผู้อื่นที่เขาไม่ได้ให้หรือ ด้วยอาการแห่งขโมย	3. ปัญญาสิกขา คือ การพิจารณาให้ เข้าใจความจริงที่ว่าของๆ ใครๆ ก็ รักก็หวงแม้ตัวเราเองก็เช่นกัน จึง ควรงดเว้นเสีย
4. ศีลสิกขาข้อที่ 3 ห้ามประพฤติก ผิดในกามคือการไม่ผิดลูก ผิดเมีย คนอื่น	4. สมาธิสิกขา คือ การรักษาจิตใจ มั่นคงแน่วแน่ที่จะไม่ประพฤติก ผิดในกามหรือการผิดลูกผิดเมียเขา	4. ปัญญาสิกขา คือ การพิจารณา เห็นด้วยปัญญาตามความเป็นจริง ว่าลูกเมียเขาๆ ก็รักก็หวง จึงควร ละเว้นเสีย
5. ศีลสิกขาข้อที่ 4 ห้ามพูดมุสาคือ การละเว้นจากการพูดปด พูดเพ้อ เจ้อ พูดส่อเสียด และพูดคำหยาบ	5. สมาธิสิกขา คือ การรักษาจิตใจ มั่นคงแน่วแน่ที่จะไม่พูดปด พูดเพ้อ เจ้อ พูดส่อเสียด และพูดคำหยาบ	5. ปัญญาสิกขา คือ การพิจารณา เห็นด้วยปัญญาในโทษของการพูด ปด พูดเพ้อเจ้อ พูดส่อเสียด และ พูดคำหยาบ
6. ศีลสิกขาข้อที่ 5 ห้ามดื่มสุราคือ การละเว้นจากการดื่มสุราเมรัย หรือสิ่งมึนเมาต่างๆ เช่น ยาเสพติด ทุกชนิด	6. สมาธิสิกขา คือ การรักษาจิตใจ มั่นคงที่จะไม่ดื่มหรือเสพสิ่งเสพติด ต่างๆ ที่จะทำให้มึนเมา	6. ปัญญาสิกขา คือ การพิจารณา เห็นด้วยปัญญาว่าการดื่มหรือเสพ สิ่งเสพติดที่จะทำให้มึนเอนำโทษ อย่างไรจึงควรละเว้นเสีย

สรุปแบบบันทึกการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา

คำถาม: ในการเรียนแต่ละครั้งนิสิตจะใช้วิธีปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาอย่างไร

หลักไตรสิกขา	รายการปฏิบัติ
ขั้นศีล	1. การเข้าห้องเรียนให้ตรงตามเวลา
	2. การไม่ส่งเสียงดังที่เป็นการรบกวนสมาธิเพื่อน
	3. การไม่ได้เถียงอาจารย์เวลาถูกอาจารย์ว่ากล่าวตักเตือน
	4. การไม่พูดโกหกครูหรือเพื่อนๆ
ขั้นสมาธิ	1. การตั้งใจเล่าเรียนศึกษา
	2. การตั้งใจฟังเวลาอาจารย์สอน
	3. การตั้งใจทำงานที่อาจารย์มอบหมายให้
	4. การตั้งใจจดจำในสิ่งที่อาจารย์สอน
ขั้นปัญญา	1. นำสิ่งที่อาจารย์สอนที่ยังไม่เข้าใจมาพิจารณาอีกครั้งเพื่อให้เกิดความเข้าใจ
	2. นำสิ่งที่ตนเข้าใจแล้วมาพิจารณาซ้ำอีกเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ยิ่งขึ้น
	3. นำสิ่งที่ตนเข้าใจดีแล้วมาอธิบายบอกเพื่อนที่ยังไม่เข้าใจเพื่อช่วยเพื่อนให้เข้าใจ
	4. นำสิ่งที่ตนรู้ดีแล้วไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

การนำรูปแบบไตรสิกขาไปใช้ในการบริหารการศึกษาทำได้อย่างไร

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน นักวิชาการได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า เราจะต้องเห็นตรงกันก่อนว่า คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา นั่นคือ คนเป็นตัวตั้งของการพัฒนาทั้งหลาย คนที่ได้รับการพัฒนาดีแล้วจะบรรลุถึงสภาวะที่เรียกว่ามนุษย์ที่สมบูรณ์ เมื่อคนชนิดนั้นไปอยู่จุดใดของสังคม เขาก็มีส่วนให้จุดนั้นพัฒนาไปด้วย กล่าวคือ มนุษย์ที่สมบูรณ์จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา และวัฒนธรรมต่อไป[๓] ที่ผ่านมากกระทรวงศึกษาธิการได้มีแนวคิดในการนำเอาหลักไตรสิกขาในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาไปใช้ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธซึ่งหมายถึงโรงเรียนระบบปกติทั่วไปแต่เน้นการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาชีวิตผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงหาปัญญาและมีเมตตาเป็นฐานในการดำเนินชีวิต โรงเรียนวิถีพุทธจึงเป็นโรงเรียนที่นำวิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่แต่เดิมมาใช้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจชีวิตอย่างแท้จริงและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมโดยอาศัยระบบ

การศึกษาตามหลักไตรสิกขามาใช้ในการฝึกอบรมให้ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้าน หลักการนำรูปแบบไตรสิกขาไปใช้ในการบริหารการศึกษาหลักการจัดตั้งต่อไปนี้ 1) สร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฏฐิ คือ ทรัพยากรทางการบริหารทุกๆ ด้าน เช่น ระบบบริหาร อาคาร และสถานที่ หลักสูตร สื่อและแหล่งการเรียนรู้ อุปกรณ์การศึกษา สาธารณูปโภคพื้นฐาน และสวัสดิการ บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง งบประมาณ เป็นต้น ให้มีความพร้อมที่จะใช้การได้อย่างเต็มศักยภาพในทุกด้าน พร้อมทั้งทำความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานในทุกขั้นตอน อย่างถูกต้องจนเกิดเป็นสัมมาทิฏฐิ คือ เป็นความเห็นที่ถูกต้อง 2) กระบวนการฝึกตามหลักของไตรสิกขา คือ การเรียนการสอนโดยใช้ไตรสิกขา การสร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) วัดและประเมินผลการใช้ไตรสิกขาในการบริหารจัดการศึกษา คือ (1) ผลที่เกิดกับตัวผู้เรียน เช่น ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทางด้านกาย ทางด้านศีล ทางด้านจิตใจ ทางด้านปัญญาอย่างน้อยเพียงใด (2) ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน เช่น โรงเรียนได้รับความไว้วางใจ เชื่อมั่น ศรัทธา และได้รับความร่วมมือจากชุมชน วัดในชุมชน ได้ศาสนทายาทเป็นกำลังส่งเสริมพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น ครอบครัวในชุมชน มีสมาชิกที่เป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขไว้ช่วยเหลือครอบครัวและช่วยในการพัฒนาชุมชนเพิ่มมากขึ้น

สรุปแนวความคิดการบริหารการศึกษาตามหลักไตรสิกขา วิธีคิดแบบนี้มี

ส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) สร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฏฐิ คือ ทรัพยากรทางการบริหารทุกๆ ด้านและสร้างสัมมาทิฏฐิให้เกิดขึ้นก่อน 2) กระบวนการฝึกตามหลักของไตรสิกขา คือ การเรียนการสอนโดยใช้ไตรสิกขา การสร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) วัดและประเมินผลการใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนและศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนไปด้วยพร้อมกัน

ใบความรู้ที่ 1

เรื่อง วิธีการฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนของการทำสมาธิ

การเตรียมการ

ผู้ที่ปฏิบัติสมาธิ จะต้องเตรียมการในเบื้องต้นให้พร้อม คือ เตรียมทั้งกาย เตรียมทั้งใจ สถานที่และเวลา

การเตรียมกาย เช่น ก่อนจะปฏิบัติจะต้องอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด ไม่ให้เกิดความเหนอะหนะรบกวน เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ควรเลือกเสื้อผ้าที่สวมใส่แล้วสบายตัว ไม่หลวมรุ่มร่าม หรือคับแน่นเกินไป ไม่ควรใช้สีฉูดฉาด ไม่ควรใส่เครื่องประดับร่างกาย น้ำหอม หรือ เครื่องประทีนผิวด่างๆ ก็ไม่ควรใช้ ยกเว้นใช้เพื่อป้องกันยุง แมลงรบกวน หรือ ป้องกันการแพ้ฝุ่น แพ้อากาศ รับประทานอาหารที่พอเหมาะ ไม่ให้เกิดอาการทิว หรือ อิ่มเกินไปจนอึดอัด ควรเว้นอาหารที่อาจจะทำให้เกิดอาการท้องเสียเป็นต้น

การเตรียมใจ คือ ตัดความวิตกกังวลที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น เรื่องครอบครัว หน้าที่การงานหากมีงานสำคัญที่ค้างค้ำ ควรจะทำให้สำเร็จเสียก่อน หรือ มอบหมายผู้อื่น ทำแทน ชำระศีลของตนให้บริสุทธิ์ ได้แก่ การสมาทานศีล ถึงแม้ไม่ได้สมาทานกับพระสงฆ์ ก็สมาทานด้วยตนเอง โดยการกำหนดภายในใจก็ได้

สถานที่ ผู้เริ่มปฏิบัติควรเลือกสถานที่ที่สงบสงัด ปราศจาก เสียง กลิ่น เหลือบ ยุง หรือ แมลงรบกวน อากาศพอเหมาะ ไม่ร้อน หรือ เย็นเกินไป จัดเตรียมอาสนะสำหรับ นั่งไว้ให้พร้อม

เวลาที่ปฏิบัติ ควรเป็นเวลาที่ไม่เร่งรีบจากภารกิจประจำวัน เวลาที่เหมาะสม คือ หลังจากไหว้พระสวดมนต์ในตอนเช้าและตอนเย็น หรือ ก่อนนอน

วิธีที่จะทำให้เกิดสมาธิมีอะไรบ้าง

การทำสมาธิ หรือวิธีการผ่อนคลายที่มีการทำสมาธิเป็นส่วนประกอบมีหลายวิธี โดยทุกวิธีจะมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความสงบและความสันติสุขภายในจิตใจ

วิธีที่ทำให้เกิดสมาธิมีหลายวิธี ได้แก่

วิธีทำสมาธิด้วยมโนภาพ (Guided Meditation) หรือการสร้างมโนภาพ (Visualization) เป็นวิธีที่จะให้ผู้ปฏิบัตินึกภาพหรือสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความผ่อนคลาย โดยอาจใช้สิ่งกระตุ้นประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น กลิ่น ภาพ สัมผัสและเสียงประกอบ ซึ่งอาจมีผู้สอนหรือผู้ที่ชำนาญนำการปฏิบัติมนตราสมาธิบำบัดหรือการสวดมนต์ (Mantra Meditation) เป็นวิธีที่จะให้ผู้ปฏิบัติท่องบทสวด วลี หรือคำ ซ้ำๆ เสมือนเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความคิดที่ฟุ้งซ่านหรือกังวล และทำให้เกิดสมาธิการฝึกสติหรือการเจริญสติ (Mindfulness Meditation) เป็นวิธีฝึกทำสมาธิเพื่อให้เกิดสติ หรือ มีความรู้สึกตัวและอยู่กับปัจจุบันขณะ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะได้ฝึกให้ตนเองเกิดสติหรือรู้สึกตัวทั่วพร้อม ด้วยการสังเกตและจดจ่ออยู่กับอาการทางร่างกายต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำสมาธิ เช่น ลมหายใจที่ผ่านปลายจมูก รวมไปถึงความคิดและอารมณ์ โดยวางใจเป็นกลาง เพียงแค่รับรู้และปล่อยวาง ชี่กง (Qi gong) คือ วิธีฝึกฝนของชาวจีนที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เป็นวิธีการฝึกที่ผสมผสานระหว่างการทำสมาธิ การผ่อนคลาย การเคลื่อนไหวของร่างกาย และการหายใจประกอบกัน โดยมีจุดประสงค์เพื่อรักษาและฟื้นฟูให้ร่างกายกายและจิตใจเกิดความสมดุลไทชิ (Tai chi) ศิลปะการต่อสู้ของจีน เป็นการฝึกฝนด้วยท่วงท่าที่มีการเคลื่อนไหวช้าๆ นุ่มนวลและสง่างามพร้อมกับฝึกการหายใจ

ใบความรู้ที่ 2

เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชน และการจัดระเบียบสังคม

การพัฒนาชุมชน หมายถึง การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นชุมชนที่ดีมีความสงบสุข ร่มเย็น

พระพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาททางสังคม ในแง่ของการเป็นที่พึ่งทางใจแก่คนในชุมชน และการนำหลักธรรมคำสอนมาใช้เพื่อการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. **นาถกรณธรรม 10** เป็นคุณธรรมที่ทำให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน เพราะเมื่อคนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ชุมชนก็จะเกิดความเข้มแข็ง ได้แก่
 - 1.1 คีล เป็นผู้มีความประพฤติดีงามโดยสุจริต รักษาระเบียบวินัย และประกอบอาชีพสุจริต
 - 1.2 พาหุสัจจะ เมื่อได้ศึกษาในเรื่องที่สนใจ รู้จักศึกษาและฟังให้มาก ทำให้เกิดการค้นคว้าที่เข้าใจลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น
 - 1.3 กัลยาณมิตรตตฺตา รู้จักเลือกคบคนที่ดีเป็นมิตร
 - 1.4 โสวัจฉสตา เป็นผู้วานอนสงนงาย รู้จักรับฟังเหตุผลและหาข้อเท็จจริง เพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดียิ่งขึ้น
 - 1.5 กิงกรณียะสุทักขตา รู้จักชวนชววยกิจธุระของส่วนรวม รู้จักพิจารณาไตร่ตรอง สามารถจัดการกิจธุระให้สำเร็จเรียบร้อย
 - 1.6 ธัมมกามตา เป็นผู้รักธรรม ใฝ่ความรู้ ความจริง รู้จักพูดและรับฟัง
 - 1.7 วิริยะ มีความขยันหมั่นเพียร และไม่ละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง
 - 1.8 สันตุภูลฺลี มีความพอใจในสิ่งที่ตนตนเองมี ที่ตนเองสามารถหาได้ โดยความเพียร
 - 1.9 สติ การกระทำใดๆ จะต้องไม่ประมาท มีความรอบคอบ รู้จักยับยั้งชั่งใจ
 - 1.10 ปัญญา มีปัญญาหยั่งรู้เหตุผล รู้ความดีและความชั่ว มีวิจารณญาณ ไม่ใช้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล
2. **อปปริหานิยธรรม 7** เป็นข้อปฏิบัติที่นำความสุขความเจริญมาสู่ชุมชน ด้วยหลักของการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ความสามัคคี การยอมรับนับถือ และการให้ความคุ้มครอง 7 ประการ ดังนี้

- 2.1 หมั่นประชุมเนื่องนิตย์
- 2.2 เข้าประชุม เลิกประชุม และช่วยกันทำกิจที่ควรทำอย่าง
พร้อมเพรียงกัน
- 2.3 บัญญัติสิ่งขัดต่อหลักการ แต่ปฏิบัติตามหลักการที่ได้บัญญัติ
ไว้แล้ว
- 2.4 เคารพนับถือและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่
- 2.5 ไม่ข่มเหงรังแก หรือล่วงเกินผู้หญิง
- 2.6 เคารพบูชาสถานและปูชนียวัตถุ
- 2.7 ให้ความอารักขาคุ้มครองและป้องกันพระสงฆ์ผู้ทรงศีล ให้อยู่ใน
ถิ่นนั้นอย่างมีความสุข

นอกจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ศาสนสถานอย่างเช่น วัด
ยังเป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การพัฒนาชุมชนอีกด้วย เพราะตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน วัด
เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ และปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรมแก่คนในชุมชน ตลอดจนจนถึงการ
จัดกิจกรรมต่างๆ ทางศาสนา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน วัดจึงมี
ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี

ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการจัดระเบียบสังคม

ในทางพระพุทธศาสนา สังคมจะมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม และ
สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข คนในสังคมจำเป็นต้องประพฤติตามหลัก
เบญจศีล หรือศีล 5 และหลักเบญจธรรมหรือธรรม 5 ที่จะต้องปฏิบัติควบคู่กันไป
และหิริโอตตปปะ ดังนี้

เบญจศีล	เบญจธรรม
1. งดเว้นจากการฆ่าสัตว์	คู่กับเบญจธรรม คือ มีความเมตตา กรุณา
2. งดเว้นจากการลักขโมย	คู่กับเบญจธรรม คือ ประกอบอาชีพสุจริต
3. งดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม	คู่กับเบญจธรรม คือ มีความสำรวมในกาม
4. งดเว้นจากการพูดเท็จ	ยินดีในคุ้มครองของตน
5. งดเว้นจากดื่มสุราและเมรัย	คู่กับเบญจธรรม คือ มีสัจจะ พูดสิ่งที่ เป็นประโยชน์
	คู่กับเบญจธรรม คือ มีสติสัมปชัญญะ

ใบความรู้ที่ 3

เรื่อง วิธีการฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนของการทำสมาธิ

การเตรียมการ

ผู้ที่จะปฏิบัติสมาธิ จะต้องเตรียมการในเบื้องต้นให้พร้อม คือ เตรียมทั้งกาย เตรียมทั้งใจ สถานที่และเวลา

การเตรียมกาย เช่น ก่อนจะปฏิบัติจะต้องอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด ไม่ให้เกิดความเหนอะหนะรบกวน เสื้อผ้าเครื่องนุ่มห่ม ควรเลือกเสื้อผ้าที่สวมใส่แล้วสบายตัว ไม่หลวมรุ่มร่าม หรือคับแน่นเกินไป ไม่ควรใช้สีฉูดฉาด ไม่ควรใส่เครื่องประดับร่างกาย น้ำหอม หรือ เครื่องประทีนผิวด่างๆ ก็ไม่ควรใช้ ยกเว้นใช้เพื่อป้องกันยุง แมลงรบกวน หรือ ป้องกันการแพ้ฝุ่น แพ้อากาศ รับประทานอาหารที่พอเหมาะ ไม่ให้เกิดอาการหิว หรือ อิ่มเกินไปจนอึดอัด ควรเว้นอาหารที่อาจจะทำให้เกิดอาการท้องเสียเป็นต้น

การเตรียมใจ คือ ตัดความวิตกกังวลที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น เรื่องครอบครัว หน้าที่การงาน หากมีงานสำคัญที่ค้างคั่ง ควรจะทำให้สำเร็จเสียก่อน หรือ มอบหมายผู้อื่น ทำแทน ขำระศีลของตนให้บริสุทธิ์ ได้แก่ การสมาทานศีล ถึงแม้ไม่ได้สมาทานกับพระสงฆ์ ก็สมาทานด้วยตนเอง โดยการกำหนดภายในใจก็ได้

สถานที่ ผู้เริ่มปฏิบัติควรเลือกสถานที่ที่สงบสงัด ปราศจาก เสียง กลิ่น เหลือบ ยุง หรือแมลงรบกวน อากาศพอเหมาะ ไม่ร้อน หรือ เย็นเกินไป จัดเตรียมอาสนะสำหรับ นั่งไว้ให้พร้อม

เวลาที่ปฏิบัติ ควรเป็นเวลาเสร็จสิ้นจากภารกิจประจำวัน เวลาที่เหมาะสม คือ หลังจากไหว้พระสวดมนต์ในตอนเช้าและตอนเย็น หรือ ก่อนนอน

ใบงานที่ 1

เรื่องหลักไตรสิกขาและกรรมฐาน 2

คำชี้แจง ให้นิสิตหาข่าวการกระทำของบุคคลที่มีความประพฤติ หรือการกระทำที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาและกรรมฐาน 2 ให้ครอบคลุมทุกข้อธรรมดังกล่าว แล้วนำมาวิเคราะห์ และบันทึกรายละเอียดตามหัวข้อที่กำหนด

ข่าว ที่	เรื่อง	การกระทำหรือ พฤติกรรมที่ สำคัญ	การกระทำ สอดคล้องกับข้อ ธรรมเรื่องใด	ผลดีของ การกระทำ

◆ บทสรุป นิสิตได้ข้อคิดสำคัญจากการกระทำของบุคคลในข่าว ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ปฏิบัติได้ คือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 3

เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชน และการจัดระเบียบสังคม

ตอนที่ 1 คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ประเด็นต่อไปนี้จากกรณีตัวอย่าง

เจ้าอาวาสร่วมกับชาวบ้านร่วมใจสร้างฝายแก่งเพื่อทำเพ็ญ

สาธารณประโยชน์ ถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

เจ้าอาวาสร่วมกับชาวบ้านและอาสาพัฒนาชุมชนกว่า 300 คน ร่วมทำความดี
ทำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
ด้วยการสร้างฝายแก่ง เพื่อชะลอและเก็บกักน้ำไว้ในการเกษตร นำโดยเจ้าอาวาสวัดใน
ชุมชน ผู้ใหญ่บ้านพร้อมด้วยพี่น้อง ประชาชน เยาวชน นักเรียน และพี่น้องผู้อาสาพัฒนา
ชุมชน (อช.) และอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) รวมจำนวน 300 คน ซึ่งการจัดสร้างฝาย
ดังกล่าวเป็นการร่วมแรงกายแรงใจของวัดและคนในชุมชนที่ไม่ใช้งบประมาณของทาง
ราชการแต่อย่างใด สำหรับประโยชน์ของฝายต้นน้ำลำธาร สามารถชะลอน้ำให้ป่าชุ่มชื้น
ดินสมบูรณ์ บรรเทาปัญหาอุทกภัย และเก็บกักน้ำให้ได้ใช้ตลอดปี นับว่าเป็นแนว
พระราชดำริที่ทรงคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อประเทศอย่างสูงสุด

1. บทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ในปัจจุบันในการสร้างและพัฒนาชุมชนได้อย่างไร

(5 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

2. พระพุทธศาสนาช่วยแก้ปัญหาสังคมได้อย่างไรบ้าง (5 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

3. ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคมมีผลดีต่อตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติอย่างไร (5 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

แบบประเมินการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ประเมินชั้นปีที่ วิชา

รหัสวิชาชื่อผู้ประเมิน

วันที่ทำกิจกรรม วันที่ เดือน พ.ศ.

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

3 = ตรงกับการกระทำมากที่สุด 2 = ตรงกับการกระทำปานกลาง 1 = ตรงกับการกระทำน้อย

ชื่อ - สกุล	ความกระตือรือร้นในการเรียน			ความสนใจในการเรียน			ปฏิกิริยาโต้ตอบกับครูผู้สอน			รวมคะแนน
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(นายฉัตรชัย หมื่นสุข)

..... / /

เกณฑ์การประเมินการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิต

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	3	2	1
1. ความกระตือรือร้นในการเรียน	มีความพร้อม ตื่นตัว กระซิบกระฉ่องในการเรียนรู้ตลอดเวลาโดยครูไม่ต้องกระตุ้น	มีความพร้อม ตื่นตัว กระซิบกระฉ่องในการเรียนรู้บางเวลาครูต้องกระตุ้นเป็นบางครั้ง	ไม่มีความพร้อม ไม่ตื่นตัวและไม่กระซิบกระฉ่องในการเรียนรู้ตลอดเวลาโดยครูต้องกระตุ้นเป็นประจำ
2. ความสนใจในการเรียน	มีความตั้งใจเรียนและตั้งใจปฏิบัติไม่หยอกล้อ พูดคุยเสียงดังในเวลาเรียน	มีความตั้งใจเรียนและตั้งใจปฏิบัติเป็นบางครั้ง มีการหยอกล้อพูดคุยเสียงดังเป็นบางครั้ง	มีการหยอกล้อ พูดคุยเสียงดัง รบกวนเพื่อนและครูผู้สอน
3. ปฏิบัติการโต้ตอบกับครูผู้สอน	ผู้เรียนโต้ตอบกับครูผู้สอนอยู่เป็นประจำในการถาม-ตอบ คำถาม	ผู้เรียนโต้ตอบกับครูผู้สอนอยู่เป็นบางครั้งในการถาม-ตอบ คำถาม	นานๆ ครั้งผู้เรียนจะโต้ตอบกับครูผู้สอนบ้างในการถาม-ตอบ คำถาม

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
7 - 9	3 หมายถึง ดี
4 - 6	2 หมายถึง พอใช้
1 - 3	1 หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิต

1. การวางแผนการทำงาน	มีการวางแผนในการทำงานทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มกิจกรรม	มีการวางแผนการทำงานทุกขั้นตอนขณะทำกิจกรรม	มีการวางแผนในการทำงานบางขั้นตอน	ไม่มีการวางแผนในการทำงานทุกขั้นตอน
2. การปรึกษาและร่วมมือกันทำงาน	มีการปรึกษาพูดคุยแลกเปลี่ยนซักถามข้อสงสัยในการทำงานทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มกิจกรรม	มีการปรึกษาพูดคุยแลกเปลี่ยนซักถามข้อสงสัยขณะทำกิจกรรม	มีการปรึกษาพูดคุยกันบ้างเล็กน้อย	ไม่มีการปรึกษาพูดคุยแลกเปลี่ยนซักถามข้อสงสัยเลย
3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	ปฏิบัติงานทุกอย่างตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพ	ปฏิบัติงานทุกอย่างตามที่ได้รับมอบหมาย	ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้เป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ครบทุกอย่าง	ไม่ปฏิบัติงานทุกอย่างตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพ
4. ผลงานเสร็จตามกำหนดเวลา	สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนดผลงานออกมามีคุณภาพ	ปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่กำหนดแต่เสียเวลาเล็กน้อยผลงานออกมามีคุณภาพ	ปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่กำหนดแต่เสียเวลาเล็กน้อยผลงานออกมามีคุณภาพ	ไม่ปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่กำหนดผลงานออกมามีคุณภาพ
5. การนำเสนอผลงาน	มีผลการทำงานเนื้อหาถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมเสร็จทันเวลา	มีผลการทำงานเนื้อหาถูกต้องครบถ้วนเสร็จทันเวลา	มีผลการทำงานเนื้อหาถูกต้องครบถ้วนเสร็จทันเวลาบางครั้ง	มีผลการทำงานเนื้อหาถูกต้องครบถ้วนเสร็จไม่ทันเวลา

เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานกลุ่ม

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
ร้อยละ 80 ขึ้นไป	4 หมายถึง ดีมาก
ร้อยละ 70 – 79	3 หมายถึง ดี
ร้อยละ 60 – 69	2 หมายถึง พอใช้
ต่ำกว่าร้อยละ 60	1 หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินใบงาน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
1) การตอบ คำถามตรง ประเด็น	ตอบคำถามได้อย่าง ถูกต้องครบถ้วนตรง ประเด็นพร้อม ยกตัวอย่างประกอบได้	ตอบคำถามได้อย่าง ถูกต้องครบถ้วนตรง ประเด็นแต่ขาดการ ยกตัวอย่างประกอบ	ตอบคำถามไม่ตรง ประเด็น
2) เนื้อหาสาระ ถูกต้อง	เนื้อหาสาระถูกต้อง ครบถ้วน	เนื้อหาสาระถูกต้อง แต่ไม่ครบถ้วน	เนื้อหาสาระไม่ ถูกต้อง
3) ทำงาน เรียบร้อยงาน สำเร็จตรงเวลา	ทำงานได้เรียบร้อยและ งานสำเร็จตรงเวลา	ทำงานเรียบร้อยไม่ ตรงเวลา	ทำงานไม่เรียบร้อย และไม่ตรงเวลา

เกณฑ์การประเมินแผนผังมโนทัศน์

ประเด็น การประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
1) เนื้อหา	<ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหาถูกต้อง - เนื้อหาตรงตามหัวข้อเรื่อง - เนื้อหาเป็นไปตามที่กำหนด - รายละเอียดครอบคลุม - เนื้อหาสอดคล้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหาตรงตามหัวข้อเรื่อง - เนื้อหาเป็นไปตามที่กำหนด - รายละเอียดครอบคลุม - เนื้อหาสอดคล้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหาเป็นไปตามที่กำหนด - รายละเอียดครอบคลุม - เนื้อหาสอดคล้อง
2) รูปแบบ	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบถูกต้องตามที่กำหนด - รูปแบบแปลกใหม่ - รูปภาพมีสีสันสวยงาม - รูปภาพสัมพันธ์กับเนื้อหา 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบแปลกใหม่ - รูปภาพมีสีสันสวยงาม - รูปภาพสัมพันธ์กับเนื้อหา 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปภาพมีสีสันสวยงาม - รูปภาพสัมพันธ์กับเนื้อหา

แบบประเมินการฝึกสมาธิเบื้องต้น

ชื่อ-นามสกุล..... ชั้นปี..... รหัส.....

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		4	3	2	1
1	การฝึกทำสมาธิเบื้องต้น				
2	ข้อดีของการฝึกสมาธิเบื้องต้น				
3	การบันทึก				
	รวม				

ลงชื่อผู้ประเมิน
(นายฉัตรชัย หมื่นสุข)
/_____/_____/

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
11 - 15	3 หมายถึง ดี
6 - 10	2 หมายถึง พอใช้
1 - 5	1 หมายถึง ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่.....

ลำดับ ที่	พฤติกรรม	คุณภาพการปฏิบัติ		
		3	2	1
1	มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
2	มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
3	รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
4	มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
5	ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม			
รวม				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(นายฉัตรชัย หมื่นสุข)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	=	ดี	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	=	พอใช้	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้งหรือน้อยครั้ง	=	ปรับปรุง	ให้	1	คะแนน

แบบประเมินการนำเสนอผลงาน

กลุ่มที่.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	คุณภาพประเมิน		
		3	2	1
1	นำเสนอเนื้อหาในผลงานได้ถูกต้อง			
2	การนำเสนอมีความน่าสนใจ			
3	ความเหมาะสมกับเวลา			
4	ความกล้าแสดงออก			
5	บุคลิกภาพ น้ำเสียงเหมาะสม			
รวม				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(นายฉัตรชัย หมีนสุข)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

การปฏิบัติงานสมบูรณ์ชัดเจน	ให้	3	คะแนน
การปฏิบัติงานยังมีข้อบกพร่องเล็กน้อย	ให้	2	คะแนน
การปฏิบัติงานยังมีข้อบกพร่องเป็นส่วนใหญ่	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
11-15	ดี
6-10	พอใช้
1-5	ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่.....

ลำดับ ที่	พฤติกรรม	คุณภาพการปฏิบัติ		
		3	2	1
1	มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
2	มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
3	รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
4	มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
5	ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม			
	รวม			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(นายฉัตรชัย หมื่นสุข)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	=	ดี	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	=	พอใช้	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้งหรือน้อยครั้ง	=	ปรับปรุง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
11-15	ดี
6-10	พอใช้
1-5	ปรับปรุง

แบบประเมินผลการทำงาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักธรรมในตำราชีวิตชีวิตประจำวัน

แผนการเรียนรู้ที่.....เรื่อง.....

ผู้สอน.....วันที่.....เดือน.....

ชื่อกลุ่ม	รายการที่ประเมิน			คะแนนรวม	ผลการประเมิน	
	ความถูกต้อง	ความเป็นระเบียบวินัย	การตรงต่อเวลา		ผ่าน	ไม่ผ่าน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(นายฉัตรชัย หมั่นสุข)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนนการทำงาน

รายการที่ ประเมิน	คำอธิบายคุณภาพ				
	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
ความถูกต้อง	ทำงานถูกต้องร้อยละ 80 ขึ้นไป	ทำงานถูกต้องร้อยละ 70-79 ขึ้นไป	ทำงานถูกต้องร้อยละ 50-69 ขึ้นไป	ทำงานถูกต้องน้อย ร้อยละ 50	ไม่ทำ
ความมี ระเบียบในการ ทำงาน	ทำงานมี ระเบียบ สะอาด เรียบร้อยดี มาก	ทำงานมี ระเบียบ สะอาด เรียบร้อยเป็น ส่วนมาก	ทำงานมี ระเบียบ สะอาด เรียบร้อยพอใช้	ทำงานมี ระเบียบ สะอาดไม่ เรียบร้อยดี	ไม่ทำ
ความตรงต่อ เวลา	ทำงานเสร็จ ทันตามเวลาที่ กำหนด	ทำงานเสร็จ ไม่ทันตามเวลา ที่กำหนดเพียง เล็กน้อย	ทำงานเสร็จ ไม่ทันตามเวลา ที่กำหนดและ นำส่งโดยทวง	ทำงานเสร็จ ไม่ทันตามเวลา ที่กำหนดต้อง ติดตามให้ นำมาส่ง	ไม่ทำ ไม่ส่ง

การแปลความหมายของคะแนน

0 - 4	คะแนน	ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง
5 - 6	คะแนน	ควรปรับปรุง
7 - 9	คะแนน	พอใช้
9 - 10	คะแนน	ดี
11 - 12	คะแนน	ดีมาก

เกณฑ์การให้คะแนนการทำแบบฝึกหัด

รายการที่ ประเมิน	คำอธิบายคุณภาพ				
	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
ความถูกต้อง	ทำใบงาน ถูกต้องร้อยละ 80 ขึ้นไป	ทำใบงาน ถูกต้องร้อยละ 70-79 ขึ้นไป	ทำใบงาน ถูกต้องร้อยละ 50-69 ขึ้นไป	ทำใบงาน ถูกต้องน้อย ร้อยละ 50	ไม่ทำ
ความมี ระเบียบในการ ทำงาน	ทำใบงานมี ระเบียบ สะอาด เรียบร้อยดี มาก	ทำใบงานมี ระเบียบ สะอาด เรียบร้อยเป็น ส่วนมาก	ทำใบงานมี ระเบียบ สะอาด เรียบร้อยพอใช้	ทำใบงานมี ระเบียบ สะอาดไม่ เรียบร้อยดี	ไม่ทำ
ความตรงต่อ เวลา	ทำใบงานเสร็จ ทันตามเวลาที่ กำหนด	ทำใบงานเสร็จ ไม่ทันตามเวลา ที่กำหนดเพียง เล็กน้อย	ทำใบงานเสร็จ ไม่ทันตามเวลา ที่กำหนดและ นำส่งโดยทวง	ทำใบงานเสร็จ ไม่ทันตามเวลา ที่กำหนดต้อง ติดตามให้ นำมาส่ง	ไม่ทำ ไม่ส่ง

การแปลความหมายของคะแนน

- 0 – 4 คะแนน ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง
 5 – 6 คะแนน ควรปรับปรุง
 7 – 8 คะแนน พอใช้
 9 – 10 คะแนน ดี
 11 – 12 คะแนน ดีมาก

แบบบันทึกหลังการสอน

บันทึกสังเกตหลังการสอนครั้งที่ 1

วันที่ 6 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2548 เวลา 08.30-12.00 น.

อาจารย์สอน นายฉัตรชัย หมื่นสุข สอนวิชา จิตวิทยาสำหรับครู ชั้นปี 2

บันทึกการสังเกตการณ์สอนโดย นายฉัตรชัย หมื่นสุข เรื่อง หลักกรรมทาง
พระพุทธศาสนา (คาบที่ 1)

1. ปัญหาหรือสิ่งที่จำเป็นต้องพัฒนา

- นิสิตเข้าห้องเรียนสายประมาณ 5-10 นาที เนื่องจากห้องเป็นคาบแรกในการเรียนการสอน
- ขณะเรียน นิสิตบางคนไม่สนใจเรียน แต่ทำกิจกรรมอย่างอื่นแทน เช่น การเล่นเกม โทรโทรศัพท์, เล่นเน็ตบุ๊ก ซึ่งอาจารย์ผู้สอนมองไม่เห็น
- อาจารย์ผู้สอนเลิกสอนสายกว่าเวลาที่กำหนด 15 นาที เพราะเนื่องจากกว่าจะได้สอนก็ทำคาบแล้ว

2. แนวทาง/วิธีการสอน/รูปแบบการสอน/เทคนิคที่ใช้พัฒนาหรือ

แก้ปัญหา

- ควรมีการตักเตือนนิสิตให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนให้ตรงต่อเวลา โดยเช็คชื่อก่อนเข้าห้องในแต่คาบเรียน
- การควบคุมชั้นเรียนโดยอาจารย์เดินดูนักเรียนรอบห้องอย่างทั่วถึง แต่การใช้น้ำเสียงยังไม่ดังพอและยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียนได้

บันทึกสังเกตหลังการสอนครั้งที่ 2

วันที่ 22 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2548 เวลา 08.30–12.00 น.

อาจารย์สอน นายฉัตรชัย หมื่นสุข สอนวิชา จิตวิทยาสำหรับครู ชั้นปี 2

บันทึกการสังเกตการณ์สอนโดย นายฉัตรชัย หมื่นสุข

เรื่อง วินัยชั้นพื้นฐานการรักษาศีล 5 (คาบที่ 2)

1. ปัญหาที่พบในเวลาสอน

- นิสิตเข้าชั้นเรียนไม่ตรงเวลา ทயอยเข้าทยอยออกจากห้องเรียน ทำให้เริ่มการสอนช้า

- นิสิตชอบส่งเสียงดังเวลาเรียนและลุกออกจากที่นั่งเดินไปยังที่นั่งของเพื่อน

2. แนวทาง / วิธีการสอน / รูปแบบการสอน / เทคนิคการแก้ปัญหา

- เป็นการสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิต

- อาจารย์ผู้สอนมีการเดินจากหน้าห้องไปยังหลังห้องเพื่อควบคุมชั้นเรียน

ทำนิสิตเสียงดังลดลง

- ให้นิสิตจดบันทึกและสรุปเนื้อหาเรื่องที่สอนส่ง

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสังเกต

- ทำให้เห็นถึงสภาพนิสิตที่ไม่ตั้งใจเรียน แล้วทำให้ได้ฝึกคิดว่าถ้าเราเป็นผู้สอนเราจะแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไร

- ทำให้รู้แนวทางการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีข้อจำกัดในหลายๆ
อย่าง

บันทึกสังเกตหลังการสอนครั้งที่ 3

วันที่ 27 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2548 เวลา 08.30-12.00 น.

อาจารย์สอน นายฉัตรชัย หมื่นสุข สอนวิชา จิตวิทยาสำหรับครู ชั้นปี 2

บันทึกการสังเกตการณ์สอนโดย นายฉัตรชัย หมื่นสุข

เรื่อง การดำรงชีวิตตามหลักคุณธรรมหลักการเรียนรู้จักประมาณตน ใช้หลักเหตุผลด้วยการมี
ศีลสมาธิ และปัญญา

1. ปัญหา

- นิสิตบางคนคุยกันส่งเสียงดังในเวลาเรียน
- นิสิตบางคนแอบ เล่นโทรศัพท์ในเวลาเรียน
- นิสิตตามไม่ทันขณะที่อาจารย์สอน

2. แนวทาง/วิธีการสอน/รูปแบบการสอน

แนวทางการสอน: ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการสอนตามหลัก
ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เบื้องต้นมาก่อนแล้ว และทบทวนการใช้เครื่องมือต่างๆ โดยใช้
สื่อการสอน เริ่มสอนอาจารย์แสดงตัวอย่างภาพ VDO ที่นำมาจากเว็บไซต์ จากนั้นอาจารย์
สอนให้นิสิตทำตามที่ได้ดูจากภาพ VDO ไปพร้อมๆ กับให้ผู้เรียนปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน พอดู
เสร็จอาจารย์ให้นิสิตทำใบงานโดยทำตามเอกสารประกอบการเรียนที่แจกให้ อาจารย์
ตรวจให้คะแนน

วิธีการสอน: สอนแบบบรรยาย ประกอบการสาธิต และให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม

เทคนิคการสอน: ใช้สื่อในการสอน ในเว็บไซต์โดยใช้เทคนิคการเสริมแรง
ด้วยการให้คะแนนเมื่อนิสิตตอบคำถามได้

**ผลที่เกิดขึ้น (ประโยชน์ที่ได้รับจากการไปสังเกตการณ์)/เทคนิคที่ใช้ใน
การแก้ปัญหา**

- การใช้สื่อในการสอน น่าสนใจ เหมาะสมกับผู้เรียน ทำให้นิสิตสนใจ
และตั้งใจเรียนการสอนที่จะทำให้ นิสิตพร้อมที่จะเรียนรู้ไปพร้อมกับอาจารย์ผู้สอนนั้นต้องม
ีการวางเงื่อนไข เช่น การให้คะแนนเมื่อตอบคำถามถูก ซึ่งได้ผล นิสิตตั้งใจเรียนเพื่ออยาก
ได้คะแนน
- การควบคุมชั้นเรียนต้องเดินให้ทั่วถึง เพราะมีนิสิตบางคนคุยกันส่ง
เสียงดังในเวลาเรียน ดังนั้นต้องพยายามเดินให้ทั่ว

- อาจารย์ผู้สอนควรให้นิสิตที่แอบเล่นโทรศัพท์ ในเวลาเรียนยกเป็นกรณีตัวอย่างในด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ด้วยการตักเตือนหรือหักคะแนน เพื่อไม่ให้นิสิตคนอื่นทำตามในคาบเรียนต่อไป

- ในการสังเกตการสอนครั้งนี้บังเอิญ ส่วนมากเป็นกลุ่มนิสิตที่เรียนเก่ง ให้นิสิตโดยส่วนใหญ่ตั้งใจเรียน แต่เมื่อสอบถามอาจารย์สอนทานก็บอกว่าถ้าเป็นห้องปกติหรือห้องที่ไม่ค่อยเก่งนิสิตจะไม่ตั้งใจเรียน ทำให้เหนื่อยมากเวลาสอน สำหรับข้าพเจ้าคิดว่าถ้าต้องสอนห้องที่ไม่ใช่เด็กเก่งต้องออกแบบการสอนให้กระชับหรือต้องให้นิสิตช่วยกันมากกว่านี้ เพราะไม่อย่างนั้นเมื่อเด็กเริ่มตามไม่ทันก็จะรู้สึกเบื่อ อาจจะต้องใช้กระบวนการกลุ่มหรือการทำเป็นคู่ หรือไปอาจารย์ผู้สอนอาจจะต้องทำ simulation การทำ Photoshop มาประกอบน่าจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี